
Razdoblja temeljnih društvenih promjena neizostavno suočavaju pojedince, kolektivitete i cijele nacionalne zajednice s nizom gotovo ekstatičnih situacija, ali i “sudbinskih” pitanja. Tako je bilo i početkom devedestih godina, kad je jedan cijeli društveni sustav – socijalizam – preko noći nestao s europskih političkih pozornica. Time je otvoren politički, ali i društveni i ekonomski prostor za niz projekcija nove, postsocijalističke budućnosti. Te su vizije poželjnoga praćene u mnogim zemljama, što prikriveno što otvoreno, i neizbježnim pitanjima: tko smo (pitanje identiteta), gdje smo (racionalna analiza sadašnjosti), kamo idemo (strategije razvitka i slike poželjne budućnosti).

Postsocijalističko iskustvo posljednjih devet godina kao da pokazuje da su pitanja identiteta teška, ali ipak rješiva. O tome svjedoči hrvatsko iskustvo s raspadom bivše države, iskustvo Češke i Slovačke te nekih drugih zemalja. No, racionalna analiza sadašnjosti početkom devedesetih postavila se pred nove elite kao poseban imperativ; ali na njega nije uvijek nuđen i promišljeni odgovor. S jedne strane, činilo se da samo rušenje socijalizma dovoljno govori o razlozima njegove propasti, pa da je načelno suvišno raditi još i “dodatne” analize uzroka i posljedica njegova pada. S druge strane, a time već ulazimo u područje trećega neizbježnoga pitanja, po samorazumijevanju novih postsocijalističkih elita, pad socijalizma zamjenjuje “tranzicija” koju obilježavaju demokracija, modernizacija, poduzetništvo i privatizacija. Time su devedesete godine na “projektivnoj mapi budućnosti” Srednje i Istočne Europe postale godine povratka u “moderni kapitalizam”.

Međutim, jesmo li doista svjedocima povratka u “moderni kapitalizam” ili u kapitalizam nekoga drugoga tipa? Koliko je, iz perspektive kraja devedesetih, uopće još inteligentno rabiti riječ “tranzicija” za stvarnost Hrvatske i niza drugih postsocijalističkih zemalja? Na kraju, koliko je privatizacija u funkciji modernizacije i demokratizacije novih

zemalja, a koliko tek u održavanju nekih starih obrazaca ponašanja, gospodarenja i vladanja ljudima?

Radovi u ovoj knjizi polaze od konteksta navedenih pitanja, pokušavajući se usidriti u hrvatskoj stvarnosti i u prvoj ozbiljnoj analizi hrvatske privatizacije i njezinih socijalnih i ekonomskih posljedica u Hrvatskoj od početka devedesetih do današnjih dana. Temelje se na podacima koji su nastali u okviru istraživanja za Znanstveni nacionalni program (tema "Društvene i psihosocijalne posljedice privatizacije"), ali i na podacima i znanjima koje su autori crpili i iz brojnih drugih (istraživačkih) izvora. Njihovi radovi usmjereni su prema ekonomskim dosezima hrvatskog privatizacijskog eksperimenta, sociološkoj i sociopsihološkoj analizi odnosa javnosti i privatizacije te prema sociološkoj i ekonomskoj analizi menadžera i novih institucionalnih vlasnika u Hrvatskoj. Nadamo se da radovi ne svjedoče samo o zrelosti ili sklonostima autora, nego i o dovoljno intrigantnom, ali i komunikativnom, podastiranju na uvid stručnoj i drugoj javnosti nekih temeljnih problema koje su privatizacija i pokušaji modernizacije unijeli u hrvatsku društvenu, političku i ekonomsku zbilju.

Urednici